

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Андрей Димов Андреев, ИФ, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“,
член на научно жури

относно: представен дисертационен труд от проф. д-р Дарина Григорова Григорова на тема: „Между края на съюза и началото на федерацията. Русия в българските дипломатически анализи (1990 – 1999)“ за присъждане на образователната и научна степен „Доктор на историческите науки“ в област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност Нова и най-нова обща история (История на Русия)

За присъждане на образователната и научна степен „доктор на историческите науки“, проф. д-р Дарина Григорова Григорова представя пред научното жури хабилитационен труд на тема: „Между края на съюза и началото на федерацията. Русия в българските дипломатически анализи (1990 – 1999).“ Структурата на работата съответства на поставените от автора цели. Трудът е

разделен на: увод, три глави, разделени на параграфи, заключение и подробна библиография, включително и неизследвани документи. Хронологическият обхват е убедително защитен.

Актуалността на темата е безспорна. Историята на Русия, особено съвременната, винаги е в центъра на вниманието на учени от цял свят. В ред страни специални институти се занимават с такава проблематика. От тази гледна точка колежата Григорова е избрала оригинална тема, плод на усилен, продължителна и плодотворна работа. Документите от български дипломатически архив представят българската гледна точка по проблема. Подобна тема, до този момент, не присъства не само в българската, но и в европейската историография.

Проф. Григорова изследва периодът на зараждането и развитието на Руската федерация от момента на разпадането на СССР до края на XX век. Обект на проучване и анализ са още българо-руските отношения и българският поглед върху процесите в Русия и отношенията между двете страни през споменатия период.

За написването на дисертацията са използвани многобройни исторически източници. Можем да отбележим непубликувани архивни материали от дипломатическия архив на МВНР на България, също от отдели отговарящи за Русия и постсъветското пространство. Това са неанализирани до този момент източници. Широко са застъпени публикувани документи, периодичния печат, мемоарна литература. Авторът обхваща в пълнота научната литература по проблема. Използваните документи и литература са на български, руски, английски и украински език.

В глава Първа „Фактори за демонтажа на СССР (1990 – 1991)“ се открояват много интересни тези на проф. Григорова. Така например се анализира терминът „Беловежката гора“, използван и в момента. Той се налага официално за да бъде избегнат терминът „Брестко споразумение“, което навява лоши исторически спомени с Брестката уния (1596 г.) и с Брест-Литовския договор от март 1918 г. Последните две са символ на национално предателство за Русия. Известни са последиците от унията – преминаване към папата на част от населението в Украйна, а също и огромните териториални отстъпки, които болшевиките правят на Централните сили през 1918 г. По тази причина се въвежда понятието „Беловежко споразумение.“

Авторът дава своя трактовка и на факторите довели до разпада на Съветския съюз: идеологически; политически, като се откроява противопоставянето на М. Горбачов и Б. Елцин, пучът от август 1991 г., като катализатор на събитията; икономически фактори; юридически; геополитически и регионални.

Глава Втора „Просветен авторитаризъм.“ Руската политическа система (1992 – 1999)“ разглежда изграждането и развитието на руската президентска република. Точно е представено авторското мнение за изграждането и развитието на политическата система в Русия. Проблемът се разглежда в цялост, акцентирано е върху двувластието президент – парламент 1991 – 1993 г. На преден план основателно е изведено твърдението, че двувластието винаги носи дълбока криза в Русия. Значително място е отделено на факторите влияещи върху ситуацията в Руската федерация: регионален фактор – противопоставяне на център – периферия; геополитически фактор, на първо място подкрепата, която САЩ оказват на Борис Елцин; идеологически фактор,

като точно е обрисувано как Б. Елцин печели информационната война с президента.

Глава Трета „Геополитическите интереси на Руската федерация (1992 – 1999)“ се състои от две логично обособени части:

1. Стратегическата чувствителност на руската външна политика.
2. Руско-украинската „студена война“ в битката за съветското наследство.

Проф. Григорова разяснява въведеният от нея термин „идеологически дуализъм“, един от многото приноси в работата. Прави се също интересна съпоставка между либерализъм и консерватизъм в Русия, например либералев дипломатически корпус и консервативен генералитет. Въвежда се нов термин – „цивилизационен дуализъм“ – „европейско – евразийско“ начало. Тук се анализират различните трактовки за Русия, а именно европейска страна, или велика евразийска държава. Тук се подчертава и ролята на Руската православна църква във външната политика. Интересна точка е разглеждането на друг вид дуализъм – българо-руски. За пример са привежда икономическото сближаване и геополитическото раздалечаване в отношенията между двете държави.

Естествено, значително място е отделено на „Украинският казус“ през 90-те години на XX век. Акцентира се и върху грижата на България за българската общност в Украйна. Подробно се анализира важността и сложността на проблема, както и на „руската чувствителност“ по въпроса.

Интересен анализ е поднесен и в заключението за дипломатическият анализ от страна на България и на руския властоцентризм. Това става на база разнообразни източници на информация и конкретна работа на терен. Широко

са застъпени дипломатически документи – публикувани и неизследвани до момента.

Представеният научен труд съдържа реди безспорни приноси:

Такава е самата тема. По-горе бе отбелязано, че липсва подобно изследване не само в България, но и в чуждата историография.

Въведени са нови, неизследвани документи. Изворите са предимно от дипломатическия архив на МВнР.

Въвеждат се голям брой нови понятия. Те са ясно пояснени и компетентно защитени.

Авторът представя оригинален анализ на разглежданите събития.

При такова изследване забележките са по-скоро под формата на колегиални съвети. Бих препоръчал издаването на дисертацията. Тя ще намери добър прием сред четящите хора, които се интересуват от съвременната история на Източна Европа. Бих препоръчал евентуална редакция на заглавието – по-кратко и атрактивно.

Проф. Д. Григорова представя шест статии по темата на дисертацията, отпечатани в авторитетни издания у нас и зад граница.

Издавам становище, че проф. д-р Дарина Григорова Григорова отговаря на всички условия да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен “доктор на историческите науки” в област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, Научна специалност Нова и най-нова обща история (История на Русия) за което гласувам.

проф. д-р Андрей Андреев

